

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA VÝTVARNÉ KULTURY**

**KONTRASTY - CYKLUS FOTOGRAFIÍ O ŽIVOTNÍCH SITUACÍCH
DVOU LIDÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavλίna Bulavová

Specializace v pedagogice, obor vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Jan Mašek, Ph.D.

Plzeň, 2017

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni.....

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce, panu PhDr. Janu Maškovi, Ph.D., za jeho ochotu, odborné vedení a rady, které mi poskytl při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat Lucii Kužílkové a Lukášovi Duchoňovi za jejich čas a ochotu spolupracovat při portrétování.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je vytvoření série šesti fotografických diptychů na téma „Kontrasty“. Zvolená technika je digitální fotografie. Součástí práce je rozbor procesu tvorby, analýza technických prostředků, popis jednotlivých fotografií, inspirační zdroje, zasazení do umělecko-historického kontextu, historie dokumentární a portrétní fotografie a současná portrétní fotografie.

Klíčová slova

Kontrasty – cyklus fotografií o životních situacích dvou lidí, dokumentární fotografie, portrétní fotografie, digitální fotografie, intimita, individualita, historie.

Annotation

The aim of this thesis is to create a set of six photographic diptychs themed "Contrasts". The chosen technique is digital photography. This thesis consists of analysis of the process of creation, analysis of technical resources, description of each photograph, sources of inspiration and placing this thesis into context of artistic history history of documentary and portrait photography and contemporary portrait photography.

Key word

Contrasts - series of photos about the life situations of two people, documentary photography, portrait photography, digital photography, intimacy, individuality, history.

OBSAH

1	ÚVOD.....	2
2	HISTORIE PORTRÉTNÍ A DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFIE.....	3
	2.1 HISTORIE DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFIE	3
	2.2 HISTORIE PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE.....	6
	2.3 SOUČASNÁ PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE	8
3	INSPIRACE	10
	3.1 IREN STEHLI	10
	3.2 HENRY CARTIER-BRESSON	10
	3.3 JAN SCHÝBAL.....	11
4	PROCES TVORBY	12
5	TECHNIKA.....	14
6	POPIS FOTOGRAFIÍ	15
	6.1 1. DIPTYCH (V PRÁCI)	15
	6.2 2. DIPTYCH (OBLÍBENÉ).....	15
	6.3 3. DIPTYCH (S PŘÁTELI)	16
	6.4 4. DIPTYCH (VOLNO)	17
	6.5 5. DIPTYCH (PRO NĚ TYPICKÉ).....	17
	6.6 6. DIPTYCH (VEČEŘE).....	18
7	ZAŘAZENÍ DO UMĚLECKO-HISTORICKÉHO KONTEXTU	20
8	ZÁVĚR	21
9	SUMMARY.....	23
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	24
11	OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.....	25

1 Úvod

Fotografie je fenoménem dnešní doby, kdy získat fotografii je mnohem snazší než kdy dříve. Běžně se setkáváme s lidmi, kteří pomocí fotoaparátů zachycují prchlivé okamžiky života. Fotografie jim poté připomínají jejich zážitky nebo místa, která navštívili. Potřeba fotografovat místa a situace je dnes silnější než dříve. Dnešní technicky vyspělá doba je plná sociálních sítí, které nás téměř nutí svůj život zaznamenávat právě prostřednictvím fotografie. Fotografie je dnes používána hlavně jako prostředek, který zaznamenává vzpomínky a s nimi spojené zážitky.

Posunutí fotografie jako takové na úroveň běžného a dostupného média má svá negativa. V dnešní době se fotografie stále častěji používá jako nástroj prosté dokumentace a její umělecké ambice jsou téměř skryty. Někteří lidé v dnešní době nepovažují fotografii za prostředek uměleckého projevu.

Jeden z důvodů mého rozhodnutí zvolit si pro svou bakalářskou práci právě fotografický reportážní portrét bylo předvedení fotografie jako silného uměleckého nástroje, který je schopen nejen zaznamenávat situace, ale poskytuje možnost vyjádření vlastního pohledu na svět. Pomocí fotografie lze zachytit náladu, emoce a situace. Fotografie dává autorovi možnost zachytit svět vlastním pohledem a předvést jej divákům.

Ve své práci bych se chtěla zaměřit na portrétní fotografii, dokumentární fotografii a jejich historii. Dále na vlastní projekt, který se zaměřuje právě na spojení portrétní a dokumentární fotografie. Cyklus fotografií, který je součástí mé práce, poukazuje na životní situace dvou odlišných lidí. Záměrně jsem si vybrala osoby odlišné nejen prací, ale i životem a životními hodnotami, které uznávají. Do fotografií bych chtěla promítnout jejich životy a hodnoty společně s emocionálním nábojem, který tyto osoby mají. Mým cílem je pomocí fotografie nahlédnout více do světa těchto dvou osob a zachytit zajímavé momenty jejich života. Fotografie stavím do dvojic, které společně fungují a vytvářejí mezi nimi nové vztahy. Tímto projektem bych chtěla divákům přiblížit své pojetí portrétní a dokumentární fotografie a vlastní pohled na životní situace dvou lidí.

2 HISTORIE PORTRÉTNÍ A DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFIE

Snaha o zachycení reality je tématem již od dob dávno minulých. Žádná technika nebyla schopná zachytit obraz reality tak věrně jako fotografie. Tímto vynálezem se zcela změnilo vnímání světa. Díky tomuto dostupnému technologickému vynálezu fotografové začínali fotografovat a vnímat svět kolem sebe. Dokumentární a portrétní fotografie jsou nejbohatší kapitoly fotografie.

2.1 HISTORIE DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFIE

Námětem prvních fotografií byly ulice. Fotografové si vybírali tyto náměty z důvodu jejich statičnosti a nehybnosti, která byla žádoucí pro dlouhý čas expozice. Procesy expozice byly hodinové, tudíž sebemenší pohyb fotografované věci nebyl přípustný. Výhledy z oken do ulic byly pro fotografy nejsnazším řešením hodinových expozic.

Již první fotografie z roku 1826 zachycující pohled z okna od Nicéphore Niépceho¹ je dokumentární. Na jeho první fotografii je pohled z okna na domy. Nehybnost ulic a architektury byla ideální podmínkou pro pořizování fotografií. Velmi často se fotografovaly pohledy z oken ateliéru, budovy, ulice nebo zátiší.

Touha člověka objevovat svět se promítla i do fotografie. Cestovatelé chtěli své cesty zachytit. Nejrychlejším a nejjednodušším způsobem byla právě fotografie. Technologický vývoj fotografie umožnil zkrátit expoziční dobu a zmenšil rozměry kamery. I přes tento rychlý vývoj nebyla práce s fotografií jednoduchá. Francis Frith si pro své výpravy do Egypta pořídil velmi drahé vybavení. S tímto vybavením byl schopný vytvářet fotografie i za špatných podmínek přímo v poušti.²

Fotografie v této době nebyla natolik mobilní, jak ji známe dnes. Složitě manipulování s křehkými deskami a velkoformátovými kamerami bylo velmi komplikované. Fotografové na své výpravy jezdili s velkými mobilními temnými komorami a fotografie vyvolávali přímo na místě. Častokrát i na válečném poli. Náměty fotografií z této doby jsou klidné a ve fotografiích se málokdy objevuje zachycení rychlého pohybu. Fotografie i přes

¹ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 20.

² ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 44.

své komplikace byla hojně používaná jako prostředek fotografického dokumentu. Dokumentovala se architektura, války a portrétovali se lidé.

Velkým zlomem v historii fotografie bylo objevení suchého želatinového procesu, který svou nenáročností zpřístupnil fotografii širší veřejnosti. K fotografii již nebylo zapotřebí složitých procesů a speciálního vybavení. O fotografii se díky objevu želatinového procesu začala zajímat široká veřejnost, která objevovala její možnosti.

Společenská situace koncem 19. století donutila fotografy vyrazit z ateliéru mezi lidi a dokumentovat. Pomocí dokumentární fotografie se snímky hrůzných situací dostaly na viditelná místa a do vědomí veřejnosti. Fotografie se tak stala nástrojem, který kritizuje a upozorňuje společnost na její stinné stránky. Častým námětem byly pracující děti a lidé žijící v chudobě.

Začátkem 20. století se fotografie rozmohla především v bohatších vrstvách společnosti. Právě tito lidé měli dostatek času a finančních prostředků, které fotografie vyžadovala. Fotografie dokumentovala život zaopatřených rodin, honosných paní a různé momenty. Tyto náměty můžeme najít ve fotografiích Jacquese-Henriho Lartiqua. Právě on fotografoval bohaté paní, lidi z bohatších vrstev, ale i momenty z obyčejného života. Jeho fotografie jsou typické zachycením pohybu. Díky možnosti zachytit pohyb stavěl Lartique postavy do nevšedních pozic a vztahů.

Vývoj fotografie byl rychlým procesem a fotoaparáty byly mnohem menší a mobilnější. Fotografoval téměř každý a náměty byly rozmanité. Například Eugene Atget dokumentoval ztracené pařížské uličky a výlohy.³

Další významnou situací pro dokumentární fotografii byla první světová válka. Válka byla velkým námětem pro všechny reportážní fotografy. Velkým problémem tohoto období byla cenzura, která nedovolila fotografům publikovat jejich práce. Snímky zachycující krvavou válečnou realitu podléhaly cenzuře a nebyly nikdy zveřejněny. Válečné reportážní fotografii se věnovali také přímí účastníci války, kteří fotili pouze pro své vlastní účely.⁴ Díky jejich účasti na válečném poli dokumentovali válku z bezprostřední blízkosti.

³ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 126.

⁴ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 134.

Po válce byli fotografové vykořisťováni a náměty dokumentárních fotografií byly různorodé. Nově se objevila fotografie krajin. Díky vynálezu synchronizovaného blesku mohli fotografové působit i v temných nočních klubech. Reportážní fotografie dokumentovala dění v této uzavřené společnosti. Fotografie v tomto období byla hlavním médiem komunikace a propagace. V rámci propagace nacismu se objevovala i dokumentární fotografie, která zobrazovala příkrášlené krásy hodnot této ideologie.⁵

Druhá světová válka se opět nesla v duchu válečné reportážní fotografie. Fotografie drsné válečné reality se již mohly volně publikovat a byly přístupné veřejnosti. Válka byla pro fotografy velkou příležitostí zachytit výjimečné snímky.

Po druhé světové válce byla založena skupina Magnum Photos. Tato skupina se zabývala různými druhy fotografií, ale nejvíce převládala dokumentární fotografie. Fotografie často reagovala na válku, dokumentovala její následky a životy lidí v jiných zemích. Fotografové měli v oblibě dokumentování přímo na ulicích, kde si vybírali komické a nevšední výjevy. Jedním z představitelů tohoto žánru byl Henry Cartier-Bresson, pro kterého bylo typické zachycení neopakovatelného okamžiku ve správnou chvíli.

Kolem 60. let 20. století se fotografie zaměřila na dokumentování života slavných osobností. Později fotografové zjistili, že snímky odhalující celebrity v ostudných situacích jsou mnohem lépe ohodnocené. Tato bulvární fotografie se velmi rozšířila.

Válka ve Vietnamu opět oživila válečnou reportážní fotografii. Fotografie pocházející z tohoto válečného konfliktu jsou těmi nejdrsnějšími válečnými fotografiemi. Rychlá a mobilní technika umožňovala fotografům zaznamenávat prchlivé okamžiky a držet tak s armádou krok. Současně s touto válkou fotografové dokumentovali různé pochody a protesty proti válce ve Vietnamu. Fotografie dostala politický ráz a působila jako svědectví některých konfliktů.

Dokumentární fotografie existuje již od vzniku fotografie samotné až dodnes a je důležitým prostředkem komunikace. Náměty současné dokumentární fotografie jsou různorodé. Dokumentují se politické události, přírodní katastrofy, lidský život, sociální

⁵ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 190.

situace a další. Fotografie funguje jako svědectví reality, které lidem zprostředkovává situace a události.

2.2 HISTORIE PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE

Za předchůdce portrétní fotografie můžeme považovat klasické malované portréty a kreslení siluet profilu promítaných na plátno pomocí světla. Portrétní fotografie se objevila krátce po vynalezení fotografického procesu na počátku 19. století při vzestupu střední třídy.⁶ Fotografie poskytovala možnost zobrazit naprosto věrně podobu člověka. Tato možnost byla pro společnost velmi atraktivní a byl o ní velký zájem. Díky finanční náročnosti se v tomto období vyskytují spíše portréty lidí z vyšších vrstev. Portrétování bylo z hlediska dlouhé expozice náročné a udržet model nehybný bylo problematické. Portréty jsou velmi statické a zachycení pohybu bylo nemožné. Snaha o dokonale zaostřený portrét nutila fotografy vytvářet židle s opěrným systémem hlavy. Dětem se dávalo přičichnout k omamným plynům, aby se zamezilo pohybu. Dlouhá expozice je hlavním důvodem absence úsměvu na portrétních fotografiích z této doby.⁶

Portrétní fotografie se stala natolik populární, že se nechal portrétovat téměř každý. Lidé se nechávali portrétovat ve svém nejlepším oblečení a v těch nejelegantnějších pózách. Klasické portréty si lidé nechávali vyvolat na malé formáty, a tím vznikaly fotografické podobanky.⁷ Tyto podobanky můžeme přirovnat k dnešním vizitkám.

Významným portrétistou byl Nadar, který dokázal portrétovat postavy tak, že na výsledném snímku vypadaly velmi důstojně. Julia Margaret Cameronová je známá pro své romantické a rozostřené fotografie. Rozostření dosahovala pomazáním másla přes čočku objektivu nebo mírným pohybem stativu.

Tento způsob portrétování byl velmi populární až do konce 19. století. Fotografové začali portrétovat lidi v jejich přirozeném prostředí bez většího aranžování. Portréty se objevovaly v dokumentárních fotografiích. Postoje a gesta portrétovaných jsou volnější, přirozenější a objevuje se úsměv. Portrétní fotografie se proměňuje a nemá jednotnou podobu. Fotografové kladli více důraz na emoce, krásu a lidskost. Portréty byly velmi často

⁶ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str.28.

⁷ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 56.

obsažené v dokumentární fotografii, ve které je důležité prostředí, do něhož je osoba zasazena.

Portrétní fotografie zpočátku 20. století byla plná neinscenovaných portrétů, které často připomínali spíše dokumentární fotografii. Inscenovaná portrétní fotografie nachází ve 20. století uplatnění při portrétování hollywoodských filmových hvězd. Toto období bylo plné inscenovaných portrétů, které byly plné ženské krásy, mužského šarmu a zlatého přepychu. Tyto portréty sloužily především k prezentaci a propagaci slavných osobností. Fotografované osobnosti bylo třeba zachytit co nejlépe a proces fotografování byl velmi zdoluhavý. Celá fotografie byla předem plánovaná od účesu až po samotnou kompozici snímku a osvětlení. Osvětlení bylo hlavním charakteristickým rysem těchto fotografií.⁸ Herci na fotografiích připomínali božské bytosti, které jsou obklopené zářivým světlem. Postavy byly inscenované do elegantních pozic, které jim lichotily.

Inscenovaná portrétní fotografie našla své uplatnění ve 20. století v oblasti módní fotografie. V období rozkvětu velkých módních časopisů, jakým je například Vogue, se dostala portrétní inscenovaná fotografie do popředí těchto médií. Módní oblečení se brzy stalo byznysem a bylo jej třeba propagovat v tom nejlepším světle. Inscenované snímky s půvabnými modelkami byly všude přítomné a působily dokonale. Fotografové aranžovali modelky do pozic, které podtrhovaly přednosti produktu. V současné módní fotografii se vyskytuje i neinscenovaná fotografie. Zachycení náhodných pohybů modelek v módním oblečení je dnes velmi populární.

Ve 40. letech 20. století se objevil stylizovaný portrét. Fotografové portrétovali osoby v nevšedních aranžovaných situacích. Portrétované osoby byly fotografovány v kostýmech, maskách a s rekvizitami. Angus McBean svou fotografií herečky Diany Churchillové šokoval společnost.⁹ Na snímku se nachází na podlaze hlava herečky s půvabným výrazem, která vypadá, jako by byla uříznutá. Charakteristickým rysem této

⁸ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 184.

⁹ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 236.

vlny fotografického portrétu je originalita. Madame Yevonde, která se věnovala těmto stylizovaným portrétům, prohlásila: „*Bud' originální, nebo zemři!*“¹⁰

V druhé polovině 20. století chyběl portrétní fotografii ucelený výraz. Fotografové se věnovali portrétům různorodě a jejich tvorba neměla jednotný ráz. Významným reportážním portrétem, který se stal světoznámým, je portrét dívky s pronikavými zelenými očima od Steva McCurryho. Fotograf zachytil moment pronikavého pohledu dívky do fotoaparátu. Pohled dívky je velmi silný a je hlavním motivem fotografie, která diváka pohltí. Fotografie se stala světoznámou díky jejímu umístění na obálky časopisu National Geographic.

Portrétní fotografie již neměla hranice. Fotografové se začali věnovat portrétování lidí v intimních a osobních situacích jejich života. V portrétní fotografii se objevuje nahota v novém provokujícím pojetí. Portrétní fotografie naráží na problematiku sexuální orientace a genderové identity. Zástupkyní tohoto druhu portrétu je Cindy Shermanová. Její dílo je složeno z jejích autoportrétů v různých kostýmech a podobách.¹¹ Ve svých snímcích se převléká a bere na sebe identitu jiných lidí.

Inscenovaná charakteristika lidských osobností se v historii fotografie změnila. Na počátku se lidé inscenovali v honosných róbách a důstojných gestech. Později fotografové portrétovali své modely s důrazem na jejich individuální osobnost. Postupem času fotografové do portrétů vkládají různé významy a symboly. Portréty již nejsou pouhým zachycením podoby reality, ale hlubší výpovědí o lidské osobnosti nebo společnosti. Portrétování se inscenují do pozic a vztahů, které podtrhují autorovo sdělení.

2.3 SOUČASNÁ PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE

Portrétní fotografie je dnes, stejně jako dříve, často používána pro uchování podoby portrétovaného. Tato myšlenka přetrvává až dodnes. Jediné, co se neustále mění, je způsob portrétování. Dnes se portréty za účelem nejlepšího výsledku často aranžují a inscenují. Hlavním cílem portrétování osob je zachycení jejich osobnosti, individuality a momentálního rozpoložení. S těmito principy se můžeme setkat i v dokumentární

¹⁰ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 236.

¹¹ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str. 350.

fotografii portrétní lidi. Moderní portrétní fotografie se nebojí být provokativní a hrubá. Fotografie již nemá hranice a citlivá témata jí nejsou cizí.

Inscenované portréty jsou oblíbeným žánrem současných fotografů. Fotografové rádi experimentují s inscenovaným autoportrétem. Příkladem v této oblasti současné portrétní fotografie je Veronika Bromová, která je sama sobě modelem. Její tvorba je z větší části založená na inscenovaném autoportrétu v různých podobách. Fotografuje sama sebe v neobvyklých pozicích a převlecích. Používá výrazné nalíčení, své tělo deformuje, pracuje s fotomontáží, světlem, nebojí se použít ve svých snímcích vlastní a dětskou nahotu. Ve svých fotografiích pracuje s ženským tělem a ženstvím obecně. Její tělo je pro ní nástrojem vhodným k experimentům.

S autoportrétem experimentuje i Radovan Kodera, který vytvořil cyklus autoportrétů, kde je zobrazen sedící na židli zády k objektivu a pohledem do krajiny. Na žádném snímku z této práce nenajdeme autorův obličej. Fotografie zachycují krajinu s lidskou postavou v roli pozorovatele. Dalším portrétním dílem Radovana Kodery jsou portréty žen a mužů z bezprostřední blízkosti a velmi nízkou hloubkou ostrosti. Přímé pohledy portrétovaných osob do objektivu jsou upřímné a intenzivní. Na snímcích jsou osobám zaostřené oči a jejich blízké okolí. Ostrostí zvýrazněné oči jsou velmi efektivní a diváka pohlcují.

Známou představitelkou portrétní fotografie je Annie Leibovitz. Fotografuje portréty slavných osobností a módní fotografii. Portrétuje osobnosti v elegantních gestech a jednoduchých kompozicích. Naopak v oblasti módní fotografie se nebojí složitých kompozic a detailního propracování snímku. Zajímavým projektem této autorky jsou fotografie inspirované pohádkovými příběhy. Tato práce je složená z několika snímků, které jsou inscenovány a vyfotografovány dle motivu konkrétních pohádkových příběhů. Annie Leibovitz vkládá do svých snímků snovou atmosféru, která je pro její tvorbu typická. Své modely aranžuje do póz, které působí přirozeným dojmem.

Současná portrétní fotografie je velkým tématem, které nemá jednotnou formu. Způsobů a námětů portrétování je mnoho. Díky dostupné fotografické technice může přijít do styku s uměleckou fotografií téměř každý. Záleží pouze na naší volbě, jaký typ fotografie nám je bližší a který budeme preferovat.

3 INSPIRACE

Inspiraci jsem zpočátku nacházela ve svých vlastních zkušenostech s dokumentární fotografií, které jsem získala během svého maturitního studia. Díky studiu čtyřletého maturitního oboru Užitá fotografie a multimediální tvorba mám s fotografií bohaté zkušenosti. Již na začátku práce jsem zvolila autory, kterými jsem se inspirovala. Zaujali mě především jejich myšlenky a přístupy k fotografii.

3.1 IREN STEHLI

Fotografka se zabývá především portrétováním lidí v jejich přirozeném prostředí. Jejich propojení dokumentární a portrétní fotografie je dokonalé. Portrétované osoby jsou v přirozených pozicích uvolněné. Iren Stehli si pro svou tvorbu vybírá životy obyčejných lidí a dokumentuje jejich každodennost, kterou divákovi představuje v příjemné intimní atmosféře. „*Začala jsem fotografovat naprosto bez konceptu, ale brzy jsem poznala, že s lidmi, které snímám, potřebuji mít kontakt.*“¹² Tato myšlenka mě velmi oslovila. Jednou z nejdůležitějších věcí při fotografování životních situací lidí je vztah mezi fotografem a fotografovaným. Vybudování silného a intimního vztahu je hlavním klíčem k dobré práci. Díky tomuto vztahu se portrétovaný fotografovi otevře a povolí mu nahlédnout do jeho osobního života.

Na základě myšlenky o blízkém kontaktu jsem se rozhodla pro fotografování dvou blízkých osob. Dle mého názoru je blízký a intimní kontakt pro povahu mých fotografií rozhodujícím faktorem. Díky blízkému kontaktu, který jsme v průběhu práce s portrétovanými osobami navázali, byl proces fotografování mnohem příjemnější pro obě strany a výsledné fotografie jsou větší sondou do osobního života portrétovaných.

3.2 HENRY CARTIER-BRESSON

S fotografiemi tohoto autora jsem se setkala poprvé v roce 2012 ve Vídni na výstavě fotografií. Jeho dokumentární fotografie mě oslovily kompozicí a tématem. Kompozice byly do detailu promyšlené a jeho schopnost zachytit vše ve správný okamžik neuvěřitelná. Kombinace těchto dvou faktů z Bressona dělá dokonalého fotografa.

¹² FÁROVÁ, Anna a Martin HELLER. *Iren Stehli*. Prague: Torst, 2006. FotoTorst. ISBN 80-7215-284-X, str. 20.

Náměty jeho fotografií jsou různorodé. Dokázal zachytit vtipné okamžiky z běžného života, ale i kruté situace. Hlavním charakteristickým znakem, který najdeme v jeho tvorbě, je tzv. „rozhodující okamžik“.¹³ Dokumentární fotografie je založena především na správném načasování a nepromarnit tento zásadní okamžik je důležité. Touto myšlenkou jsem se řídila a při fotografování snímků do mé práce jsem se snažila tyto zásadní okamžiky zachytit. Díky těmto okamžikům se mi podařilo do tvorby vnést prchlivou dynamiku konkrétní situace.

3.3 JAN SCHÝBAL

Fotograf Jan Schýbal byl mým učitelem na střední škole. S jeho fotografiemi jsem se setkávala i při samotném procesu vzniku. V jeho tvorbě je nejvíce zastoupená dokumentární fotografie. Jan Schýbal byl vždy ochotný obětovat téměř vše pro dobrý snímek. Častokrát jsme se společně brodili potokem, abychom dosáhli požadovaného výsledku. Jeho nasazení při tvorbě pro mě bylo vždy motivující.

Jan Schýbal své fotografie zasazoval do diptychů. Jeho diptychy tvořily fotografie lidí společně s fotografiemi přírody, zvířat a věcí ve stejném nebo podobném seskupení. Svě fotografie staví pomocí diptychů do nevšedních vztahů, které nutí k úsměvu. Náměty pro své snímky hledá v situacích každodenního života, a tím poukazuje na jejich krásu. Častým motivem jeho tvorby jsou ženy, kterými je okouzlen.

Jeho práce a nasazení, s kterým tvoří, jsou pro mě velkou inspirací. Diptychy, které používá, staví fotografie do neobvyklých vztahů a souvislostí. Na základě inspirace tímto autorem jsem se rozhodla pro prezentaci svých fotografií formou diptychu. Tato forma je jedním z hlavních aspektů mého projektu, díky kterému nabývají fotografie nových významů. Forma diptychu dovoluje fotografiím spolu fungovat v novém vztahu, který je pro mou práci hlavním rysem. V mém cyklu fotografií kladu dva odlišné životy vedle sebe a pomocí diptychů vynikají na povrch důležité myšlenky a aspekty, které by při prezentování jednotlivých fotografií byly potlačeny. Divák má čas a prostor na pozorování dvou fotografií současně.

¹³ ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub), ISBN 978-80-242-5018-2, str.204.

4 PROCES TVORBY

Při volbě tématu jsem se téměř nerozhodovala a okamžitě zvolila fotografický dokument. Dokumentární fotografie je mým nejoblíbenějším odvětvím fotografie. Mou maturitní prací byl právě fotografický dokument, který obsahoval portréty osob v jejich přirozeném a pro ně typickém prostředí. Téma této práce bylo volitelné. Specifikovaný byl pouze žánr. Po krátkém rozhodování jsem zvolila dokumentování života lidí. Později jsem se rozhodla pro porovnávání fotografií odlišných životních situací dvou lidí.

Nejsložitější fází mé práce byla volba správných modelů. Vše nejdříve začalo u mých přátel z důvodu blízkého vztahu. Po delším přemýšlení nad rozdíly mezi životními hodnotami jednotlivých lidí jsem své rozhodnutí změnila. Chtěla jsem fotografovat mého dobrého přítele Lukáše, který je obchodním zástupcem distribuční firmy módního oblečení. Do opozice jsem chtěla postavit kováře, nebo jiné technicky náročné zaměstnání. V tuto chvíli jsem rozdílnost životních situací chtěla nacházet především v zaměstnání. Tímto bych dosáhla velké rozdílnosti mezi jednotlivými situacemi. Na základě svých předchozích zkušeností s dokumentováním lidí jsem své rozhodnutí změnila. Rozhodla jsem se vybrat pro svou práci takové lidi, které důvěrně znám. Blízký kontakt s portrétovanou osobou je při fotografování jejího života velmi důležitý. Osoba se před fotoaparátem cítí komfortně a fotografování je pro obě strany příjemné. Dalším aspektem, který souvisí s důvěrným vztahem, je ochota portrétované osoby nechat fotografa nahlédnout do jejího soukromí. Tento aspekt byl rozhodující při mém závěrečném výběru portrétovaných osob.

Rozhodla jsem se dokumentovat Lukáše a Lucii. Lukáš je mladý muž a pracuje jako obchodní zástupce distribuční firmy módního oblečení. Žije život typického mladého člověka, který nemá téměř žádné závazky. Lucie pracuje v kamenném obchodě s bylinami a přírodními produkty. Lucie stejně jako Lukáš pracuje s lidmi, ale každý s nimi pracuje rozdílně. Lucie se zabývá alternativními způsoby léčby, je terapeutkou a cvičitelkou jógy. Lukáš obchoduje s nejnovějším módním oblečením. Oba s lidmi komunikují, ale každý v jiné rovině. Lukáš poskytuje lidem materiální zboží. Lucie lidem nabízí služby v nehmotných oblastech naší osobnosti. Tyto dva aspekty charakterů osobnosti mě přiměli k rozhodnutí stavět fotografie do dvojic pomocí diptychu. Diptych nastaví mezi fotografie nový vztah, který podtrhuje kontrast mezi odlišnostmi portrétovaných osob.

S Lukášem a Lucií se setkávám denně. Nebyl tedy pro mě problém s nimi trávit hodně času. Každý byl seznámen se svou úlohou a oba souhlasili. Zvolila jsem roli tichého fotografa a sama jsem si hledala vhodné momenty. Snažila jsem se vzniklé situace nenarušovat. Inscenovala jsem pouze v ojedinělých případech. Na žádné fotografii se nesetkáme s přímým pohledem do objektivu. Zpočátku jsem fotografovala velké celky. Později jsem se rozhodla pro menší fragmenty jednotlivých situací, které jsou specifické pro portrétované osoby. U každého jsem se snažila porovnávat vždy dvě situace, které jsou si něčím podobné, ale rozdílné zároveň. Při tvorbě jsem se vyvarovala hledání odlišnosti na základě genderu.

Náměty některých fotografií jsou předem plánované, ale mnoho jich vzniklo náhodně při tvorbě. Vždy jsem si z nafotografovaného materiálu vybírala ty nejlepší snímky a tvořila z nich dvojice. Poskládat dohromady šest dvojic nebylo jednoduché. Fotografie bylo zapotřebí poskládat do dvojic tak, aby byla vyzdvížena ta správná myšlenka.

Na počátku mé práce jsem byla rozhodnuta pro obdélníkový formát. Poměr stran byl 4:3. Fotografie jsem chtěla ponechat autenticky barevné. Po konzultacích jsem se rozhodla fotografie upravit do výsledného čtvercového formátu s poměrem stran 1:1. Tento formát je pro dokumentární fotografii netypický. Lidské oko vnímá obraz právě v obdélníkovém rozměru. Čtvercový formát byl skvělým způsobem, jak zaznamenávat tzv. fragmenty situací. Člověk při pohledu na fotografie má pocit, jako by se koukal pouze na malý detail z celé situace. Formát čtverce onen pocit podtrhuje. Pro tento krok jsem se rozhodla v průběhu mé práce a většina mých předchozích fotografií byla pro čtvercový formát nevhodná. Většina fotografií z počátků mé práce nebyla ve výsledné práci použita.

S autentickou barevností fotografií jsem byla dlouhou dobu spokojená a neměla jsem potřebu ji měnit. Ovšem s přibývajícím počtem fotografií jsem své rozhodnutí pro barevnou verzi začala zvažovat. Snažila jsem se o stylovou jednotu všech snímků, bohužel jsem si častokrát nemohla vybrat prostředí dokumentované události. Barvy některých snímků byly výrazné a narušovaly jednotný styl. V některých případech barva odváděla pozornost od důležitých míst na snímku. Fotografie jsem nakonec převedla do černobílé varianty. Rušivý efekt barev jsem tím odstranila a divák se dokáže soustředit na důležité části fotografie. Černobílá varianta fotografií navíc pomáhá udržet v celé práci určitou stylovou jednotu a orientace v nich je jednodušší.

5 TECHNIKA

V průběhu práce sem používala pouze své vlastní fotografické vybavení. Fotoaparát Canon typ EOS 450D a objektiv stejné značky s parametry 50mm f/1,8. Objektiv jsem v průběhu práce neměnila a tělo fotoaparátu také ne. Osobně preferuji pevná skla, která nutí fotografa pohybovat se a hledat vhodné kompozice. Objektiv s ohniskovou vzdáleností 50mm a crop faktorem 1,6 byl dobrou volbou pro fotografie detailů. Fotografie jsem upravovala ve formátu raw v softwaru Photoshop CC 2014.

Při fotografování jsem pracovala s denním světlem a nepoužívala žádné umělé osvětlení. Mou myšlenkou bylo zachytit situace s co největší autentičností, kterou by umělé osvětlení rušilo. Při fotografování jsem se pohybovala co nejtišeji, abych nenarušila přirozený průběh situace. Sama jsem se snažila o hledání těch nejlepších kompozic a momentů. Kompozice fotografií jsou různorodé, ale vždy jsem se snažila o zdůraznění hlavního motivu. Snímky jsem fotografovala s menšími clonami, abych docílila neostrosti. Divák si pomocí své fantazie může domýšlet detaily, které pohltila neostrost. Díky neostrosti vznikají v některých fotografiích kompozice složené z více plánů. Tyto plány dodávají fotografiím více prostorové hloubky a divák si mezi nimi může hledat různé vztahy fotografovaných osob a věcí.

Mým hlavním tématem je reportážní portrét, ale ve své práci jsem tuto formu pojala svým vlastním způsobem. Na některých snímcích je zachycen pouze detailní kousek těla portrétované osoby. Tento způsob portrétování mi přišel jako vhodná forma pro mé fotografie. Ve své práci se snažím pomocí fotografií charakterizovat lidské osobnosti. Tyto osobnosti se skládají z detailů, které utvářejí celek. Na základě této myšlenky jsem se rozhodla portréty pojmout tímto způsobem a zachytit jednotlivé detaily, které jsou charakteristické pro osobnost portrétovaného.

Fotografie jsem upravovala minimálně. V ojedinělých případech jsem odstraňovala rozostření fotografií. Fotografie jsou ve své finální podobě tištěné v barevném prostoru CMYK na matný fotopapír s gramáží 180g/m² a mají rozměr 40 x 40 cm.

6 POPIS FOTOGRAFIÍ

Jednotlivé diptychy jsou tvořeny vždy dvěma fotografiemi, které jsem k sobě přiřadila. Oba snímky vždy spojuje podobná situace, která se odehrává v životě každé portrétované osoby. Situace jsou rozdílné individuálním přístupem k vykonávané činnosti. Do fotografií jsem chtěla promítnout atmosféru situací a emoce portrétovaných osob v danou chvíli.

6.1 1. DIPTYCH (V PRÁCI)

Při tvorbě prvního diptychu jsem se rozhodla pro situace vzniklé v zaměstnání portrétovaných osob. Obě osoby pracují s lidmi, ale každá jiným způsobem. Na první fotografii je zachycen Lukáš v pozici organizátora modelingového fotografování. Na fotografii je zobrazen detail z celého procesu fotografování módního oblečení. Jeho práce je založena na esteticky vyvážené prezentaci produktů. Oblast módy se zabývá materiálními věcmi, které zákazníci na základě vizuální sympatie zakoupí. Jde tedy především o hmotné věci, kterými se lidé mohou obveselit.

Na druhé fotografii je zachycena Lucie ve svém zaměstnání při přípravě bylinné směsi. Lucie pracuje v kamenném obchodě s bylinami a produkty, které jsou určené k regeneraci. Pomocí bylin Lucie pomáhá lidem s jejich zdravotními a psychickými problémy. Lucie se setkává s životními příběhy lidí, které je třeba znát, aby přišla na pravou příčinu jejich nemoci. Poté se zaměří na léčbu samotné příčiny, nikoli důsledku. Lucie lidem nabízí možnost, jak se vyléčit a vypořádat s nepříjemnostmi, které je potkaly.

Tato dvojice je porovnáním rozdílnosti zaměstnání obou osob. Porovnání příjemné materie a pro nás tolik důležitého zdraví. Dobré oblečení ovlivňuje naše okolí, ale i nás samotné. Pokud se ve svém oblečení cítíme dobře, tato emoce ovlivní naše chování. Stejně jako když se ve svém zdravém těle cítíme dobře. Důležitost těchto aspektů je pouze na našem individuálním vnímání žebříčku takových hodnot.

6.2 2. DIPTYCH (OBLÍBENÉ)

Pro námět druhého diptychu jsem se rozhodla v průběhu tvorby. Při fotografování jsem si všimla, že obě portrétované osoby mají svou oblíbenou činnost, která funguje jako jejich individuální způsob sebevyjádření. Obě tyto činnosti byly natolik charakteristické pro každou portrétovanou osobu, že jsem se rozhodla je zachytit.

Na první fotografii vidíme proces tvorby tetování, kterým Lukáš pokrývá své tělo. Do námětů svého tetování vkládá své vnitřní myšlenky a hodnoty. Hlavní myšlenka jeho tetování je vztah člověka k přírodě a městu. Tetování je jeho způsob sebevyjádření.

Na druhé fotografii vidíme Lucii hrající na dřevěné didgeridoo. Lucie svůj volný čas tráví hraním na netradiční hudební nástroje, jakým je například didgeridoo. Lucie své vnitřní rozpoložení vyjadřuje prostřednictvím hudby. Hra na hudební nástroje je pro ní hlubokou meditací. Hudba je jejím způsobem sebevyjádření.

6.3 3. DIPTYCH (S PŘÁTELI)

Námět třetího diptychu se zaměřuje na blízké okolí portrétovaných osob. Lidé se obklopují lidmi, kteří jim něco přinášejí a mají minimálně podobné zájmy nebo hodnoty. Náš okruh přátel je složený z lidí, kteří jsou nám něčím blízcí. Snažila jsem se o zachycení dvou situací setkání s přáteli, které jsou odlišné.

Fotografie zachycují Lukáše a Lucii v jejich rolích při setkání s přáteli. Na první fotografii můžeme vidět Lukáše s püllitrem piva v ruce. Zaostřeno je zde na pozadí, které je plné jeho přátel a přítomno je i několik lahví alkoholu. Při mém pozorování jeho role mezi přáteli jsem zjistila, že je spíše tichým pozorovatelem. Do konverzace se zapojuje v momentě, pokud je pro něj něčím zajímavá a přínosná. Taková setkání probíhala v hospodách a barech.

Na druhé fotografii je zachyceno Luciino setkání s přáteli. Postavy se nacházejí v přátelském objetí, které charakterizuje atmosféru daného okamžiku. Luciina přátelství jsou založena na hlubokých emocích, které si s přáteli dává najevo. Taková setkání probíhají ve velmi intimní atmosféře a jsou častokrát plná emocí.

Tímto diptychem jsem chtěla ukázat mezilidské vztahy portrétovaných osob. Fotografie ukazují jednotlivé situace a důležité okolnosti, které jsou součástí takových setkání. Každý portrétovaný má odlišné přátele, hodnoty a priority. Lukáš a jeho přátelé se scházejí se záměrem pobavení a uvolnění stresu. Lucie a její přátelé při svých setkání vedou dlouhé rozhovory o tématech, která je tíží nebo těší a jsou si navzájem oporou ve všech situacích. Obě tyto fotografie opět odhalují osobní preference portrétovaných osob a jejich role v těchto situacích.

6.4 4. DIPTYCH (VOLNO)

Námět čtvrtého diptychu zachycuje způsob trávení volného času. Pro tento námět jsem se rozhodla již před samotným fotografováním. Lukáše i Lucii osobně znám a vím, čemu se ve svém volném čase rádi věnují. Zobrazení těchto dvou situací mi přišlo jako vhodný prostředek pro vyjádření individuality portrétovaných osob.

Na první fotografii můžeme vidět prostředí hudebního klubu. Nejosvětlenější postavou je Lukáš v roli diskžokeje. Lukáš se věnuje hudbě již několik let. Dlouhou dobu se věnoval pouze poslechu hudby a před nedávnem se rozhodl být diskžokejem, který mixuje hudbu pro širokou veřejnost.

Na druhé fotografii můžeme vidět detail končetin Lucie, které jsem vyfotografovala při lekci čakra jógy. Lucie se ve svém volném čase věnuje speciální józe, která se zabývá čakrami a je přístupná široké veřejnosti. Čakra jóga pracuje s energetickými centry lidské bytosti a prvky klasické jógy. Lucie se zpočátku věnovala józe pouze sama a rekreačně. Před nedávnou dobou se stejně jako Lukáš rozhodla své znalosti a zkušenosti zprostředkovat ostatním lidem.

Oba tyto způsoby trávení volného času se stejně jako jejich zaměstnání týkají širší skupiny lidí, kterým portrétovaná osoba něco předává pomocí vykonávané činnosti. Obě činnosti se liší způsobem zacházení s lidmi a tím, co lidem předávají. Lukáš předává lidem hudbu a také svou osobní preferenci v této oblasti. Lucie lidem předává zkušenosti v oblasti energetických center člověka a jógových pozic. Oba jsou jakýmsi průvodcem, který provede člověka určitým oborem a ukáže mu prostřednictvím řeči daného oboru své poznatky a zkušenosti. Z tohoto důvodu jsem u obou fotografií zachovala dva plány. V prvním plánu nalezneme portrétované osoby a v druhém plánu se nacházejí ostatní lidé. Tímto rozvržením kompozice jsem chtěla podtrhnout myšlenku předávání zkušeností lidem

6.5 5. DIPTYCH (PRO NĚ TYPICKÉ)

Pro námět pátého diptychu jsem se rozhodla téměř ke konci mé práce, kdy jsem se svými modely trávila většinu času. Při bližším poznávání svých modelů jsem se rozhodla zaznamenat opakující se situace, které bych mohla charakterizovat jako typické pro portrétované osoby.

Na první fotografii vidíme detail Lukášova obličeje s brýlemi, jak olizuje ubalenou cigaretu a přitom se usmívá. Lukáše můžeme často vidět ručně balit cigaretu. Během fotografování jsem si všimla, jaké okolnosti doprovázejí jeho proces balení cigarety. Lukáš si balí a kouří cigaretu pouze v určitých chvílích, kdy se cítí dobře a má prostor si cigaretu náležitě vychutnat. Kouření cigarety v klidné atmosféře je pro Lukáše typické.

Na druhé fotografii vidíme Lucii, která stojí u malířského obrazu a nevědomě si pohrává se štětcem. Pro Lucii je typická její malířská tvorba, která je její velkou vášní. Lucie maluje téměř každý den a proces malování je pro ni meditací a hlubokým prožitkem. Náměty její tvorby jsou abstraktní a vycházejí z osobních emocí a prožitků. Lucie během tvorby téměř nevnímá okolní svět a je zcela ponořena do tvorby. Z tohoto důvodu je fotografie zaostřená pouze na záda Lucie. Rozostřený obličej a obraz nám naznačují vzdálený Luciin svět obrazu.

Obě situace se dějí v určitých momentech a okolnosti těchto procesů se podobně opakují. Každá ze situací má scénář, kterého si portrétované osoby nejsou vědomi. zachycené situace skvěle charakterizují portrétované osoby. Lukáš nachází zalíbení v požitku, který je mu příjemný a uvolňující v konkrétním okamžiku. Lucie vášnivě tvoří skrze své emoce a její obrazy jsou pro ní záznamem jejího života.

6.6 6. DIPTYCH (VEČEŘE)

Fotografie z posledního diptychu jsem vyfotografovala zcela neplánovaně. Podobného námětu fotografií jsem si všimla až při vybírání finálních snímků. Tyto dvě fotografie zachycují situaci večeře u obou portrétovaných osob.

Na první fotografii vidíme Lukáše, který vaří ve své kuchyni. Fotografie zachycuje situaci, která se nám nejeví nijak zvláštní. V porovnání s druhou fotografií, na které je zachycená Luciina ruka se zavedenou kanylou a nutričními drinky, nám vzniká nový význam těchto dvou fotografií. Lucie během mé tvorby byla hospitalizována a byla jí diagnostikována Crohnova choroba. Tato nepříjemná událost mi zkomplikovala celý proces tvorby. I přes veškeré problémy, které nastaly, jsem z této situace vytěžila co nejvíce a fotografovala i přímo v nemocničním zařízení.

Tyto dvě fotografie ve mně vyvolávají největší a nejsilnější emoce. Z tohoto důvodu jsem diptych umístila na poslední místo cyklu. Tyto dvě fotografie zařazené na poslední

místo jsou symbolem nečekaného zvratu v životě, který se nám může stát. Byla jsem součástí zvratu v podobě vážné nemoci, která vstoupila Lucii do života. Takový zvrát ovlivní náš dosavadní život, naše návyky, ale především hodnoty a postoje, které jsme doposud uznávali.

7 ZAŘAZENÍ DO UMĚLECKO-HISTORICKÉHO KONTEXTU

Při přemýšlení nad zařazením mé práce z hlediska umělecko-historického kontextu jsem si nejdříve charakterizovala hlavní znaky mých fotografií. Při tomto charakterizování jsem našla několik různých aspektů, které jsem objevila v tvorbě mnoha fotografií. Pokusila jsem se mezi těmito fotografy a fotografickými směry najít ty, které obsahují nejvíce podobných aspektů jako má vlastní práce.

Hlavním charakteristickým znakem mé práce je forma reportážního portrétního. Reportážní portrét byl hojně používán již od konce 19. století. Svou tvorbu bych z hlediska použité formy reportážního portrétního mohla zařadit do tohoto období. V tomto období se fotografovali reportážní portréty lidí v bídých životních podmínkách jako prostředek svědectví.

Dalším znakem mé práce je charakterizace fotografovaných osob pomocí portrétního. Tato tendence portrétování se velmi často objevovala ve fotografii z 20. století. V tomto období byl oblíbený inscenovaný portrét. Například Iren Stehli a August Sander se věnovali takovému druhu portrétního. August Sander fotografoval lidi v jejich přirozeném prostředí nebo v prostředí jejich zaměstnání. Portrétování jsou s fotografováním obeznámeni a nechávají se portrétovat vědomě. Důkazem je přímý pohled osob do objektivu fotoaparátu. Práce Iren Stehli také obsahuje portrétní fotografie takového charakteru. V její tvorbě nalezneme ale i fotografie neinscenovaného portrétního reportážního charakteru. Tyto fotografie nejsou inscenované a fotografované v autentickém prostředí života portrétované osoby. Díky své nepromyšlenosti dokonale charakterizují konkrétní osobu, její chování a prostředí, ve kterém žije. To vše jsou viditelné aspekty, které jsou srovnatelné s aspekty mého cyklu fotografií. Dalším faktorem je autorčin přístup k portrétovaným osobám. Iren Stehli se snažila s lidmi navázat velmi blízký vztah, aby se dostala do jejich soukromí (viz. kapitola 3.1).

Mou práci bychom mohli zařadit do období reportážních portrétů z 20. století. Největší podobnost své práce vidím v tvorbě a přístupu Iren Stehli, která se věnovala reportážnímu portrétnímu.

8 ZÁVĚR

Cílem práce bylo vytvořit cyklus obsahující dvanáct fotografií, které mapují životní situace dvou lidí. Podmínky jsem naplnila a náměty fotografií dle mého názoru odpovídají zadání. Je pravdou, že formu reportážního portréту jsem stylizovala do podoby detailů. Tento způsob práce považuji za vlastní autorské pojetí zpracování námětu. Při fotografování těchto detailů musí být fotograf velmi citlivý a všímavý k portrétované osobě. Tento přístup se promítá do fotografií, které jsou pak mnohem intimnější. Jednotlivé detaily nám dohromady poskládají kompletní a ucelenou osobnost, která je divákovi bližší než osobnost charakterizovaná pomocí vzdálenějších celkových portrétů.

Dalším cílem je zasadit mou práci do umělecko-historického kontextu. Svou práci jsem zařadila do období reportážních portrétů 20. století. Konkrétně k autorce Iren Stehli, která je svou tvorbou a přístupem k fotografii nejvíce podobná mé práci. Z myšlenek této autorky jsem při začátcích své práce získávala inspiraci. V průběhu práce jsem se k ní již nevracela a podobnost mezi mými a jejími fotografiemi mne v závěru velmi překvapila.

S charakterizací fotografovaných osob jsem spokojena. Fotografované osoby jsem charakterizovala nejen v textu, ale i fotografiemi, které jsou nejvíce výmluvné. Dle mého uvážení fotografie vystihují hlavní osobnostní rysy portrétovaných osob a staví je pomocí diptychu do zajímavých vztahů.

Dále bych se chtěla zaměřit na použití hlavní myšlenky mé práce ve výtvarné výchově. Ve výtvarné výchově bychom mohli s žáky projít téma individuality a uvědomování si sebe sama jako samostatné osobnosti. Dále bychom se mohli zaměřit na definování vlastních životních priorit a hodnot. Toto téma by nebylo vhodné pro žáky nižších ročníků. Se staršími žáky by šlo na toto téma výborně pracovat pomocí různých výtvarných technik. Téma individuality jde ruku v ruce s výtvarnou výchovou, která podporuje uplatňování subjektivity.

Díky mé práci jsem získala nové zkušenosti v oblasti reportážního portrétu a dokumentární fotografie obecně. Samotnému fotografování jsem věnovala opravdu hodně času a snažila jsem se nespěchat. Čas, který jsem si vyhradila pro fotografování, mi vyhovoval a já mohla přemýšlet nad náměty a kompozicemi. Celé fotografování probíhalo bez větších komplikací a v přátelské atmosféře. Tento fakt byl zapříčiněn volbou

portrétovaných osob, které jsou mými přáteli. Troufám si říci, že tato volba byla zásadní pro mou práci. Blízký kontakt, udržovaný po celou dobu práce, byl rozhodujícím faktorem pro mé fotografie. Díky tomuto vztahu jsou fotografie a myšlenky velmi intimní. Díky soustavnému fotografování jsem více poznala obě portrétované osoby a naše vztahy jsou více přátelské a osobní než dříve.

Při práci s mým tématem rozdílných lidských osobností jsem se zamýšlela sama nad sebou a nad svými životními hodnotami. Každý z nás má nějaké vlastní priority, kterých se drží a které utvářejí jeho osobnost. Je potřeba individualitu tolerovat i v případech, kdy s ní nesouhlasíme. Ve své práci nestavím žádnou z portrétovaných osob na vyšší pozici na základě jejich životních priorit. Fotografie pouze ukazují na dva odlišné životy dvou lidí. Mým cílem nebylo hodnotit tyto životy, ale přiblížit je pomocí mého pohledu divákům.

Další zajímavou zkušeností, která také zasáhla do mé práce bylo náhlé onemocnění jedné z portrétovaných osob Crohnovou chorobou. Má práce se zabývá individuálními životními hodnotami a tato situace mi názorně ukázala, jak rychle se takové hodnoty mohou proměnit. Tato situace změnila i můj pohled na některé mé priority a především na mou práci.

Během mé práce mě překvapil můj vlastní přístup k portrétní fotografii. Tohoto přístupu jsem si všimla až v druhé polovině mé práce. Jednotlivé fotografie jsou menšími detaily, které ve výsledném celku charakterizují portrétovanou osobu. Nikdy předtím jsem takto nefotografovala tento žánr, ale mé nové pojetí mě oslovilo a já se rozhodla v něm pokračovat. K tomuto způsobu pojetí portrétu pomohl fakt, že jsem se rozhodla pro formát čtverce. Dokumentární fotografie jsou nejčastěji obdélníkového formátu. Tento formát simuluje lidské zorné pole. Čtverec jako část obdélníku tudíž vybízí k detailním námětům.

Díky tomuto projektu jsem měla možnost se opět věnovat mé oblíbené fotografii a zpracovat zajímavé téma vlastním způsobem. Rozvinula jsem své teoretické znalosti, stanovila si vlastní hodnoty, objevila nové pojetí reportážního portrétu a získala nové zkušenosti v oblasti portrétní a dokumentární fotografie

9 SUMMARY

This thesis consists of a practical and a theoretical part. In the practical part, a cycle of photographs titled „Contrasts” documents situations from the lives of two people, whereas the theoretical part is focused on the history of documentary and portrait photography and contemporary portrait photography. Further in the thesis I explain my creative process, technique and individual photographs.

The aim of this thesis was to create a cycle of 12 photographs which work in a form of diptych and map the lives of two people. The chosen technique is black and white digital photography with dimensions of 40x40 cm and digital printing. Another objective is to record the creative process and to place this thesis into the context of artistic history.

My intention with this cycle of photographs was to show the viewer a characterization of two different personalities and to give a glance of their life priorities and values. This thesis is a scout into the lives of people and their intimate space.

Main idea of this thesis could be used in art education for increasing awareness of self as a individuality and unique personality. Then we could focus on defining our life priorities and values.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Přeložil Kateřina ŠEBKOVÁ. Praha: Knižní klub, 2015. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-5018-2.

FÁROVÁ, Anna a Martin HELLER. Iren Stehli. Prague: Torst, 2006. FotoTorst. ISBN 80-7215-284-X.

RUHRBERG, Karl, WALTHER, Ingo F., ed. Umění 20. století: [malířství, sovitury a objekty, nová média, fotografie]. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 978-3-8365-3519-9

SCHEUFLER, Pavel. Osobnosti fotografie v českých zemích do roku 1918. Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2013. ISBN 978-80-7331-112-4.

BRUKNER, Josef, Jaroslav MRNKA a Jan PAŘÍK. Orbis pictus aneb Svět v objektivu, jak ho z tisíce a jedné fotografie na 322 obrázků zjednodušili, a tak podle svých možností znovu stvořili a jeho mnohotvářnost slovem poznamenali Josef Brukner, Jaroslav Mrnka za spolupráce Jana Paříka. Praha: Mladá fronta, 1964. Máj (Mladá fronta).

NEWTON, Helmut, HEITING, Manfred, ed. Helmut Newton: work. Přeložil John BROGDEN, přeložil Chris MILLER, přeložil Jitka KŇOURKOVÁ, přeložil Anna OLSZEWSKA-MARCINKIEWICZ. Praha: Slovart, 2016. ISBN 978-80-7529-200-1.

11 OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Příloha č. 1 - 1. diptych (V práci)

Příloha č. 2 - 2. diptych (Oblíbené)

Příloha č. 3 - 3. diptych (S přáteli)

Příloha č. 4 – 4. diptych (Volno)

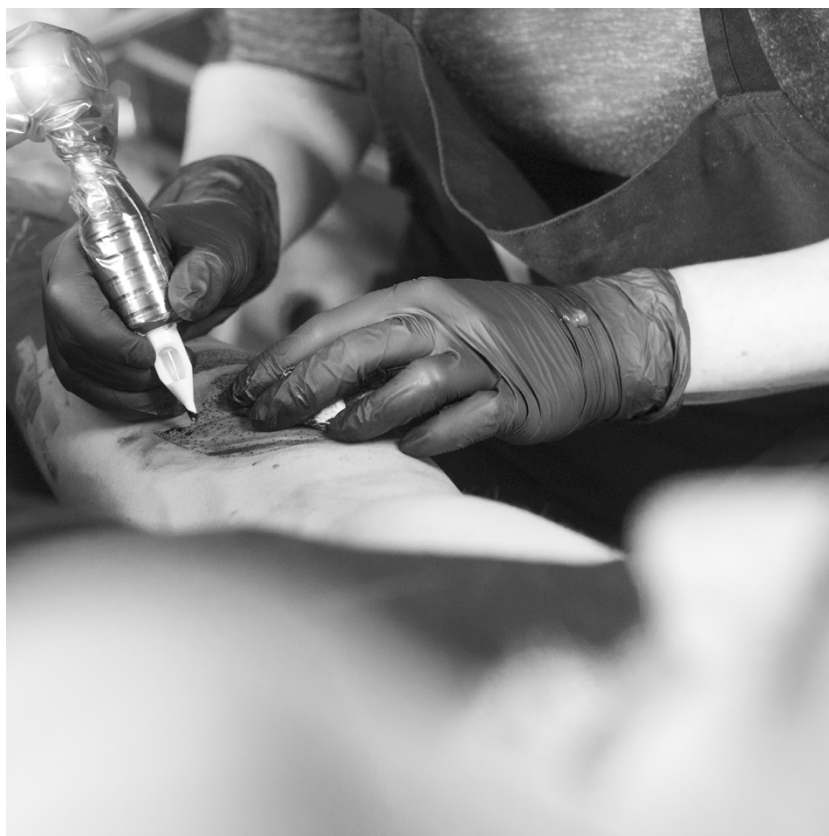
Příloha č. 5 – 5. diptych (Pro ně typické)

Příloha č. 6 – 6. diptych (Večeře)

1. diptych – V práci

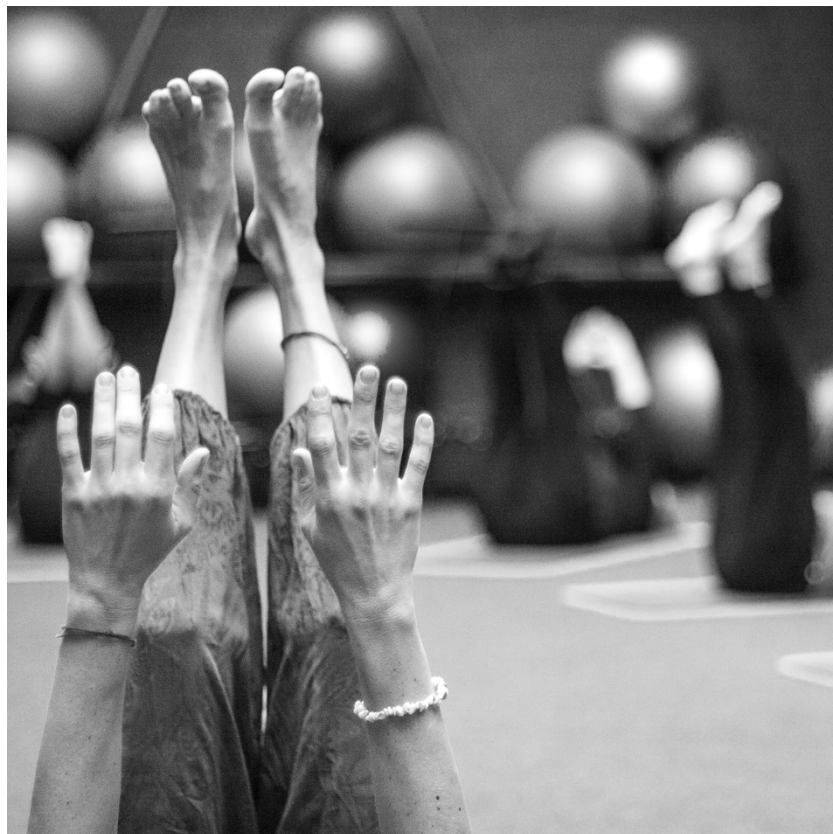
2. diptych - Oblíbené

3. diptych – S přáteli

4. diptych - Volno

5. diptych – Pro ně typické

6. diptych - Večeře

